

Vaikuttavuuden portaatt

Opiskeluvalmiuksia tukevien
opintojen (OPVA) vaikuttavuus

Vaikuttavuuden portaat

Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen (OPVA) vaikuttavuus

Vaikuttavuuden portaat kuvaavat OPVA-opintojen vaikuttavuutta yhteiskunnan ja koulutuksenjärjestäjän, opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijan näkökulmista. Kuvaus on laadittu OPVA haltuun – Framåt med SSS-hankkeessa asiantuntijoiden yhteistyönä. Kuvaus perustuu kehittämistyöhön osallistuneiden koulutuksenjärjestäjien kokemustietoon ja aineistoihin sekä tutkimustietoon.

Vaikuttavuuden portaat perustuvat Suomessa laajasti käytössä olevaan vaikutusketjun malliin. Malli auttaa hahmottamaan, millaista elementeistä yhteiskunnallinen vaikuttavuus muodostuu ja tuo esille niiden väliset suhteet (Sitra 2018). Vaikuttavuuden portaat muodostuvat neljästä eri tasosta:

Panos= resurssit

Tuotos= mitattava, tehty työ

Vaikutus= konkreettinen muutos ihmisissä tai rakenteissa

Vaikuttavuus= ihmisten hyvinvointi ja yhteiskunnallinen hyöty

Tutustu OPVA-opintojen vaikuttavuuteen alla olevassa taulukossa. Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu positiivinen kierre, kun OPVA-opintoihin panostetaan. Jälkimmäisessä taulukossa pohditaan riskejä ja negatiivisia skenaarioita, jos OPVA-opintoja ei järjestetä tai niihin ei panosteta. OPVA-opintojen vaikuttavuuden portaat löydät Thinglink-esityksenä [täältä](#).

Positiivinen kierre, kun OPVA-opintoihin panostetaan

	Panos	Tuotos	Vaikutus	Vaikuttavuus
Yhteiskunta/ koulutuksen järjestäjä	<p>OPVA-opintojen toteutukseen on suunnitelma, rakenne, rahoitus ja resurssit Laki 531/2017, 61 § Oikeus saada opetusta ja ohjausta</p> <ul style="list-style-type: none">Järjestämiseen, toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyvät vastuut on määritelty ja prosesseja johdetaan.Laadun ja vaikuttavuuden seurannan mittarit on sovittu.Ohjauksen rakenne sisältyy henkilökohtaistamiseen.Toteutus on suunniteltu opiskelija- ja tarvelähtöisesti.OPVA on tunnettu tukimuoto oppilaitoksissa ja verkostoissa	<p>OPVA-opintoja toteutetaan tarkoituksenmukaisesti ja kehitetään systemaattisesti</p> <ul style="list-style-type: none">OPVA-opintoja toteutetaan laadukkaasti ja opiskelijälähtöisesti.Oppilaitos saa OPVA-rahoitusta toteutuneista OPVA-opinnoista.OPVA-opintojen toteutumista ja laatua seurataan.OPVA-opinnoille on tehty toteuttamissuunnitelma ja sitä päivitetään ja kehitetään.	<p>OPVA-toimintamalli ja toteuttamisen työkalut ovat käytössä ennakoiden ja oikea-aikaisesti</p> <ul style="list-style-type: none">Oppilaitoksessa on toimivat OPVA-prosessit, jotka ovat koko henkilökunnan tiedossa. Henkilökunnalla on riittävät resurssit tehdä laadukasta työtä. Toiminta on vakiintunutta.OPVAn rahoitus sekä toimintalain että rahoituslain mukaan toteutettuina on tehty näkyväksi ja mitattavaksi.Negatiiviset eroamiset vähenevät. Tutkintoon valmistuneiden ja tutkinnon osia suorittaneiden määrä kasvaa.Jatkuvan haun järjestämisen kustannukset vähenevät, kun opiskelijat ovat kiinnittyneet opintoihinsa.	<p>Kaikki hyötyvät</p> <ul style="list-style-type: none">Yhteiskunta saa tarvitsemaansa työvoimaa, verotulot kasvavat, työttömyyden ja sosiaalitukien kustannukset pienenevät.Koulutuksen järjestäjän rahoitus on vakaammalla pohjalla ja veto- ja pitovoima työnantajana kasvaa.Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys paranee.Perustaitojen kehittämisen kautta työntekijällä on edellytykset pysyä työelämän muutoksissa mukana.
Opetus- ja ohjaus- henkilöstö	<p>Opetus- ja ohjaushenkilöstöllä on osaaamista ja aikaa toteuttaa OPVA-opintoja.</p> <ul style="list-style-type: none">Henkilöstö tekee aidosti yhteistyötä.OPVA-opintojen tavoitteiden saavuttamisen edellytys on tiivis yhteistyö eri opettajien kesken (OPVA-ope, YTO-ope sekä ammatillinen opettaja) sekä monialainen yhteistyö!	<p>OPVA-opintoja toteutetaan ja kehitetään.</p> <ul style="list-style-type: none">Henkilökunta tekee moniammatillista yhteistyötä OPVA-opintojen toteuttamisessa.OPVA-opinnot kirjataan HOKSiin.Henkilöstö osallistuu OPVA-opintojen kehittämiseen.	<p>Opettaja voi keskittyä perustehtäväänsä</p> <ul style="list-style-type: none">Opettaja ohjaa OPVA-tuen tarpeessa olevan opiskelijan OPVA-opintoihin oikea-aikaisesti.Erytisen tuen ja OPVA-opintojen rajapinnat ovat henkilöstölle selkeät.Korjaavien tukitoimien (tukiopetus, rästäpajat yms.) toteuttamisen tarve vähenee, kun opiskelijat saavat vahvistusta valmiuksiinsa OPVA-opinnoissa.	<p>Merkityksellisyys ja työhyvinvointi lisääntyvät</p> <ul style="list-style-type: none">Työhyvinvointi ja moniammatillinen yhteistyö lisääntyvät opettajilla ja henkilökunnalla.Opettajan työ tuntuu merkityksellisemmältä, kun opiskelijat pääsevät eteenpäin ja saavat oikea-aikaisesti tarvitsemansa avun.
Opiskelija	<p>Opiskelija osallistuu ja sitoutuu OPVA-opintoihin</p> <ul style="list-style-type: none">Opiskelija tietää omat tavoitteensa OPVA-opinnoissa.OPVA-opinnot ovat opiskelijan työjärjestyksessä.	<p>Opiskelija hankkii valmiuksia OPVA-opinnoissa</p> <ul style="list-style-type: none">Opiskelija saa ja antaa vertaistukea.	<p>Opiskelijan opiskeluvälit paranevat</p> <ul style="list-style-type: none">Opinnot etenevät.Tutkinto/ osatutkinto valmistuu.Opiskelijan motivaatio, itsetunto ja minäpystyvyys kasvaa.	<p>Hyvinvointi ja osallisuus lisääntyvät</p> <ul style="list-style-type: none">Työllistyminen ja toimeentulo paranee.Opiskelijan minäpystyvyys vahvistuu.Elinikäisen oppimisen mahdollisuus paranee.Kiinnittyminen yhteiskuntaan paranee.Yhteisöllisyys kasvaa.

Negatiivinen kierre, kun OPVA-opintoihin ei panosteta

	Panos	Tuotos	Vaikutus	Vaikuttavuus
Koulutuksen järjestäjä Opetus- ja ohjaushenkilöstö Opiskelija	<ul style="list-style-type: none">• Toimintasuunnitelma puuttuu tai siinä on puutteita.• Ei OPVA-opintojen toteuttamiseen nimettyjä toimijoita, rakenteita, osaamista eikä henkilö- ja tilaresursseja.• Ei mahdollisuutta opettaa perusvalmiuksia, koska resursseja ei ole kohdennettu niiden opettamiseen.• Opiskelija ei saa tarpeeksi tukea puutteellisten perusvalmiuksiensa kehittämiseen.	<ul style="list-style-type: none">• OPVA-opintojen järjestämistä ei voida todentaa, jos ei voida kirjata annettua tukea OPVA-opinnoiksi ja siitä ei saada lisärahoitusta.• Opettajan kirjaamaton työmäärä lisääntyy: OPVA-opintojen sijaan opettaja toteuttaa paljon yksilöohjauksia, tukiopetustunteja ja rästäpajoja, joissa yrittää saada opiskelijoita pysymään opetuksessa ryhmän mukana.• Opiskelijan on haasteellista hahmottaa, miksi opinnot etenevät hitaasti. Opiskelija tarvitsee jatkuvasti paljon tukea ja ohjausta opintojen etenemiseen.	<ul style="list-style-type: none">• Resurssit eivät ole tehokkaassa käytössä. Opintojen läpäisy aika pitenee. Negatiivisten eroamisten määrä voi kasvaa. Perus- ja suoritusrahoitus eivät kerry tavoitteen mukaisesti. Strategia- ja laatutavoitteet eivät toteudu.• Ammatillisten opintojen opettamiselle jää vähemmän aikaa. Opettaja turhautuu, kun ei voi tehdä työtään niin laadukkaasti ja merkityksellisesti kuin haluaisi.• Opiskelijan opinnot eivät etene ja opiskelu on vaikeaa. Opiskelija voi tuntea itsensä epäonnistuneeksi ja miettiä opintojen keskeyttämistä. Vuorovaikutus ja yhteistyö vertaisoppijoiden kanssa voi hankaloitua. Huono ryhmädynamiikka vaikuttaa koko ryhmän oppimistuloksiin.	<ul style="list-style-type: none">• Oppilaitos ei pysty vastaamaan työelämän tarpeisiin ja osaajapulaan. Jatkuvan oppimisen polut eivät mahdollistu kaikille.• Ammatillisen opettajan työn houkuttelevuus vähenee, kun työ on kuormittavaa tukiprosessien puuttuessa. Opettajan työhyvinvointi voi heikentyä. Opettajat voivat kynnistyä, vaihtaa työpaikkaa tai alaa.• Opiskelijan luottamus omiin mahdollisuuksiin pärjätä yhdenvertaisesti ja kokea osallisuutta voi heikentyä. Tämä voi vaikuttaa hyvinvointiin ja syrjäytymisriski kasvaa.

Lähteet

Keskeiset lähteet:

Savolainen, M. (2023). Yksilöllistä ohjausta ja yhteisöllistä toimintaan: opiskelunvalmiuksia tukevat (OPVA) -opinnot ammatillisessa koulutuksessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/86461>

Hilli, P., Ståhl, T., Merikukka, M. & Ristikari, T. (2017). Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskelmasta. Julkaisussa Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):6 (s. 663–675). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135714/YP1706_Hilliym.pdf?sequence=2

Merikukka M., Hartman M., Ristikari T., Hilli P., Juutinen A., Keski-Säntti M. & Virtanen P. (2021). Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus. Itlan tutkimukset 2021:3. <https://www.hdl.fi/blog/vamoksen-vaikuttavuustutkimus/>

Sarmia, V. (2021). Tiedolla johtaminen pudokkuuden ehkäisyssä 2. asteen ammatillisessa koulutuksessa. Vamos-hanke 2021. Haettu xx.9.2023 osoitteesta https://www.kpedu.fi/docs/default-source/yhteystiedot/tiedolla-johtaminen-pudokkuuden-ehk%C3%A4isyss%C3%A4-2-asteen-ammattillisessa-koulutuksessa-14-12-2021.pdf?sfvrsn=6af9924d_0

Muut aineistot:

Aaltonen, S., Kivijärvi, A. & Myllylä, M. (2019). Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):3. (s. 301–311). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137076/YP1903_Aaltonenym.pdf

Aistrich, M. (3.3.2014). Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata? Sitran artikkelit. <https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata/>

Helander, J. (2009) Lukijalle. Teoksessa Helander, J. (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R., Tonteri, A. & Tykkyläinen S. (2018). Vaikuttavuuden askelmerkit. Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille. Sitran selvityksiä 130. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/03/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>

Hyyrykoski, S. (2015). Peruskoulusta ammatillisiin opintoihin: ammatilliset opintonsa keskeyttäneiden nuorten kuvauksia opinpolkujensa vaiheista. Jyväskylän yliopisto. Luokanopettajakoulutus. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/45620>

Häppäri, S. & Pulkkinen, S. (2020). Yksinäisyys ja heikko emotionaalinen kiinnittyminen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen riskiä ennakoivina tekijöinä. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/70057>

- Kallojärvi, P. (2016). ”Häneltä vain loppui kiinnostus”: peruskoulun päättöluokkalaisten käsityksiä toisen asteen opintojen keskeyttämisen syistä sekä opiskelumotivaatiota vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä. Lapin yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62337>
- Ketomäki, J. (2011). Elämänhallinnallisten tekijöiden yhteys ammatillisten perusopintojen negatiiviseen keskeyttämiseen. Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikka. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/37090>
- Nousiainen, R. (24.1.2018). Koulutus on paras tapa ehkäistä nuorten syrjäytymistä. STTK. [Blogikirjoitus] <https://www.sttk.fi/2018/01/24/koulutus-paras-tapa-ehkaista-nuorten-syrjaytymista/>
- Pakkanen, K. (2022). Vaikuttavaa kohtaamista – vaikuttavuuden arviointi Vamos 2. aste hankkeesta. Jyväskylän yliopisto. Informaatioteknologian tiedekunta. Koulutusteknologia. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/81407/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202206013031.pdf>
- Palmu, I. (2013). Erityisopetustaustaisten opiskelijoiden poissaolojen ja keskeyttämisen syyt toisen asteen ammatillisissa opinnoissa: haasteita ohjaukselle. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Ohjausalan maisteriohjelma. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/42706>
- Pesola, A. & Sarmia, V. (31.3.2023) Annie-webinaari: Voiko opiskelijan tuen vaikuttavuutta mitata? [videotiedosto] <https://youtu.be/IIUR8rJzkpg>
- Piha, E. & Sarmia, V. (2020) Nuorten talousvaikeudet koulupudokkuuden taustalla. 2020. Diakonissalaitos. [Blogikirjoitus] <https://www.hdl.fi/blog/nuorten-talousvaikeudet-koulupudokkuuden-taustalla/>
- Sutela, E., Törmäkangas, L. Toikka, E. Haapakorva P., Hautakoski, A., Hakovirta, M., Rasinkangas J. Gissler, M. & Ristikari, T. (2016). Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos raportti 5/2016. Helsinki. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130760/URN_ISBN_978-952-302-662-9.pdf
- Valtakunnallinen toimintamalli 2. asteen opintoihin kiinnittymiseksi, läpäisemiseksi ja pudokkuuden ehkäisemiseksi. Hyvinvoiva amis -hyvä käytäntö. <https://hyvinvoivaamis.fi/menetelmapankki/mallit/1875>